

บทที่ 5 บทปฏิบัติการในพื้นที่

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากลุ่มเครือข่ายแนวร่วม “ลดเหล้า” อบต.อุดมพร ตำบลอุดมพร เป็นงานวิจัยที่คณะผู้วิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่ โดยผู้วิจัยใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา สร้างองค์ความรู้และขยายเครือข่าย ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกำหนดแผน ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การพัฒนากลุ่มเครือข่ายแนวร่วมรณรงค์ แนวทางการสร้างเครือข่าย “ลดเหล้า” เพื่อแก้ปัญหาคาสิโนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

วิธีการสร้างกลุ่มความร่วมมือในการแก้ปัญหาคาสิโนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นักวิจัยติดต่อประสานงานกับองค์กรในพื้นที่โดยมีผู้ประสานงานของหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลอุดมพร คือ นางสาววาสนา พันธุ์พยัคฆ์ เจ้าหน้าที่ประสานงานชุมชนเครือข่ายสุขภาวะ แต่ประสบกับปัญหาด้านการทำงานเนื่องจาก ทางผู้ประสานงานได้แจ้งกับทีมผู้วิจัยว่า ท่านนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอุดมพร และ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอุดมพร ไม่ขอร่วมโครงการ การพัฒนากลุ่มเครือข่ายแนวร่วม “ลดเหล้า” อบต.อุดมพร ตำบลอุดมพร จึงทำให้ทีมผู้วิจัยไม่สามารถดำเนินการวิจัยต่อไปได้ ผู้วิจัยได้หาแนวร่วมโดยมีผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 นายบพิตร คำมัส เป็นที่ปรึกษาผู้ร่วมวิจัยระดับชุมชนนักวิจัยได้ดำเนินการรณรงค์กิจกรรมโดยผ่านผู้นำชุมชน จากการดำเนินการตรวจสอบข้อมูลในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในพบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการรณรงค์เพื่อลดแอลกอฮอล์ทางชุมชนมีแนวทางร่วมกัน ในลักษณะวิถีชาวบ้านแต่ยังไม่เป็นระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน

นักวิจัยได้สำรวจศักยภาพของชุมชน พบว่า ชุมชนในเขตพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลอุดมพร มีแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ซึ่งเป็นวิถีของชาวพุทธ ซึ่งได้ดำเนินการต่อจากหมู่บ้านศีล 5 เช่น

โครงการลดเหล้า งานบุญ งานศรั้าไม่มีเหล้าไม่มีแอลกอฮอล์ โดยมีลักษณะการดำเนินคือ ครอบครัวยุคใหม่มีงานบุญกุศล (งานศพ) หากมีความต้องการไม่ให้เกิดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในงาน ครอบครัวยุคอื่นๆจะมาขอรับป้ายแจ้ง ว่างานนี้ไม่มีแอลกอฮอล์ เพื่อไปติดแสดงความประสงค์ที่บ้านของเจ้าภาพ และชาวชุมชนจะรับรู้ร่วมกันว่างานนั้นๆ จะไม่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นการตกลงระหว่างผู้เป็นเจ้าของงานเป็นรายๆไป ไม่มีกฎหรือระเบียบบังคับ

กิจกรรมวันพระงดขายเหล้า และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จากการสัมภาษณ์และสอบถาม ชาวชุมชนและร้านค้าภายในตำบล พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เมื่อถึงวันพระ จะยังคงมีการปฏิบัติธรรมเข้าวัด และทำบุญอยู่อย่างสม่ำเสมอ และพบว่าในวันพระทุกวันพระ จะไม่มีการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ก็จะปฏิบัติและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของชุมชน

ภาพที่ 5.1 และ 5.2 การตรวจสอบข้อมูล ของนักวิจัย ผ่านผู้นำชุมชน

ภาพที่ 5.3 และ 5.4 นักวิจัยติดตามหนุนเสริม การดำเนินงานของทีมวิจัยในพื้นที่ กับภาคชุมชน
ท้องถิ่น

นักวิจัยได้ติดตามกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาของชาวชุมชนอุดมพร พบว่ามีอาสาสมัครเป็นผู้ที่ประสบปัญหาเคยติดการดื่มเครื่องแอลกอฮอล์ จนสุขภาพไม่ดี มีอาการหลงๆ ลืมๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัว จากรายจ่ายและปัญหาเศรษฐกิจ จึงทำให้เกิดความอยากที่จะปฏิญาณตน เข้าร่วมโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา โดยมีผู้ร่วมเข้าโครงการซึ่งไม่เป็นทางการคือ จับกลุ่มเฉพาะผู้สูงอายุและปฏิญาณตนไม่ดื่มตลอดพรรษา 20 คน หลังออกพรรษา พบว่ามีผู้ปฏิบัติได้ 3 คนคืองดเหล้าตลอด 3 เดือน จากการสัมภาษณ์สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่สำคัญในการงดเหล้าเข้าพรรษาได้สำเร็จคือ

ปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้ผู้งดดื่มสามารถงดเหล้าได้ครบพรรษา ได้แก่

1. การตั้งเป้าหมายตนเองที่แน่ชัด คืองดเหล้าครบพรรษา 3 เดือน (เวลาไม่นาน)
2. การเห็นคุณค่าตนเอง ตั้งใจปฏิญาณตน (ปัญหาด้านสุขภาพ)
3. การได้รับโอกาสการยอมรับจากชุมชน ครอบครัว (เพื่อน)

4. มีความร่วมมือ มีผู้นำที่ไม่เป็นทางการ (พระสงฆ์) เป็นแกนนำในปัจจัยที่ทำให้ ผู้งดดื่มเหล้าไม่ได้ ได้แก่
 1. ไม่สามารถจัดการความอยากเหล้า ด้วยตนเองได้ (เกิดความอยากเหล้าเป็นธรรมดา)
 2. สิ่งแวดล้อมรอบตัว สังคมเพื่อน ยังดื่มเป็นปกติ (เคยชิน ถึงเวลาดื่มก็ดื่ม ไม่รู้จะทำอะไร)
 3. ไม่มีความตั้งใจอย่างแท้จริง(ขาดความเข้มแข็งทางจิตใจ)
 4. เพื่อนมาชวนไปดื่มนอกบ้าน หรือมีเพื่อนมาชวนดื่มในบ้าน (เพื่อนมาก)
 5. ในชุมชนยังจัดงานเลี้ยงที่มีเหล้า (บรรยากาศพาไป)

ดังนั้นนักวิจัยจึงได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการรณรงค์ ส่งเสริมให้กับชุมชนในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการลดการดื่มแอลกอฮอล์และเป็นแนวทางปฏิบัติโดยการสร้างต่อไปนี้

1. สร้างคุณค่าให้แก่ผู้ที่คิดว่าจะเลิกดื่ม ได้แก่ การเชิญชวนตกลงว่าใคร จะร่วมโครงการ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการทำความดี ในวาระต่างๆ เช่น ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีการลงนามปฏิญาณตนร่วมกัน
2. สร้างกระแสในชุมชน ได้แก่ การเดินรณรงค์ในชุมชนโดยเน้นเด็กนักเรียนและเยาวชน ให้มีส่วนร่วม รวมถึงการประชาสัมพันธ์ โดยใช้เสียงตามสาย
3. สร้างบุญร่วมกัน ได้แก่ วัดมีกิจกรรมวันพระทำบุญและให้กำลังใจ และจัดธรรมะเสวนาคคนเลิกเหล้า เพื่อตอกย้ำให้กำลังใจ พระสงฆ์ออกไป เยี่ยมบ้านสอบถามสภาวะทุกข์สุขดิบ
4. สร้างกำลังใจต่อเนื่อง โดยนักรณรงค์ทำการติดตามเยี่ยมบ้าน ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำกรณีการแก้อาการอยากเหล้า
5. สร้างค่านิยมใหม่ให้เด็ก โดยโรงเรียนหรือนักรณรงค์ มีกิจกรรม “พ่อแม่จ๋า ลูกขอพ่อแม่เลิกเหล้า” หรือกิจกรรม “ขอค่าเหล้าของพ่อเป็น ค่าเรียนของลูก” หรืออื่นๆ เพื่อปลูกฝังค่านิยมของนักเรียน และให้นักเรียน ร่วมแก้ปัญหาให้กำลังใจผู้ปกครองไปพร้อมกับชุมชน
6. สร้างเสริมรายได้และให้มีงานทำ โดยในกลุ่มคนเลิกเหล้ามีการทำงานร่วมกัน
7. สร้างประเพณีที่ดีให้ลูกหลาน ได้แก่ งานประเพณี งานเลี้ยง ปลอดเหล้า เพราะงานประเพณีของคนไทยจะมีการจัดเลี้ยงเหล้าเป็นค่านิยมทำให้คนตั้งใจเลิกเหล้าทำใจลำบาก จึงต้องมีการรณรงค์ หรือเป็นกติกาก ชุมชน ให้งานทุกชนิดปลอดเหล้า เช่น งานศพ บุญบั้งไฟ กีฬา งานเลี้ยงต่างๆ เป็นงานปลอดเหล้าตลอดไป เป็นต้น (คู่มือ “ชุมชนคนสู้เหล้า”. ออนไลน์.file:///C:/Documents/The_fight_alcohol.pdf)

องค์การบริหารส่วนตำบลอุดมพร อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย มีความต้องการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมเพื่อลดปริมาณการตีมีแอลกอฮอล์ในชุมชน ซึ่งพื้นที่ อบต.อุดมพร มีการดำเนินการรณรงค์ให้ความรู้ประชาสัมพันธ์การงดเหล้าในเทศกาลสำคัญต่างๆ เช่นงดเหล้าเข้าพรรษา โครงการงานบุญศพลอดเหล้า งานบุญปลอดเหล้า ผู้วิจัยจึงได้ประสานงานกับผู้นำ คือผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 นายบพิตร คำมัส และดำเนินการหนุนเสริมให้คำปรึกษา วิธีการ และติดตามผลการดำเนินการ ซึ่งใช้กระบวนการประชุมพูดคุยและใช้สื่อหอกระจายข่าว เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินงานมีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่คือการใช้แนวทางวิถีพุทธ หมู่บ้านศีล 5 ขับเคลื่อน ทำให้ชาวชุมชนเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา การสื่อสารผ่านหอกระจายข่าวและการประกาศจึงเป็นวิถีแห่งความต่อเนื่องและสร้างพลังให้กับชุมชน

นักวิจัยได้มีร่วมออกแบบการจัดกิจกรรมหนุนเสริมตามวันสำคัญต่างๆ ด้วยการกระตุ้นอย่างต่อเนื่องผ่านผู้ใหญ่บ้านซึ่งใช้การประชาสัมพันธ์เป็นหลัก จนเกิดเป็นพันธสัญญาทางใจ จนกระทั่งค่อยๆ หลีกห่างจากแอลกอฮอล์ในที่สุด การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจนได้แก่

1. งานบุญประเพณี ถือเป็นข้อปฏิบัติและรับรู้ร่วมกันว่าไม่มีแอลกอฮอล์ โดยใช้ป้ายประชาสัมพันธ์แจ้งตามความประสงค์ของเจ้าภาพ โดยปฏิบัติกันทั่วไปในทุกหมู่บ้าน ของตำบล
2. งานประเพณี งดเหล้าเข้าพรรษา มีผู้เข้าร่วมโครงการ 20 คน จากการจับกลุ่มและปฎิญาณ โดยวิถีกลุ่มพันธะสัญญาทางใจ มีผู้ประกาศและสามารถเลิกเหล้าได้ตลอดพรรษา จำนวน 3 คน จากผู้เข้าร่วมโครงการ 20 คน

การประชาสัมพันธ์การลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน คือ วิธีการบริหารจัดการตนเองของชุมชนโดยใช้เงื่อนไขการบอกขำๆ อบต.อุดมพร ใช้การประชาสัมพันธ์ วิถีวัฒนธรรมชาวพุทธอย่างเข้มแข็ง และดำเนินการ ต่อเนื่องจากการของรัฐในโครงการหมู่บ้านศีล 5 และโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาแล้วจะส่งผลให้มีผู้ ปฎิญาณตน ลด ละ เลิก ตลอดชีวิต เช่น เป็นการปฎิญาณกับตนเอง และกลุ่มเพื่อนจำนวน 3 คน มีผู้เข้าร่วมงดเหล้าเข้าพรรษา จำนวน 20 คน มีผู้ปฎิญาณตน งด ลด เลิก เข้าวัดประจำวันพระ วันโกน วันศีล จำนวน 7 คน และถ้าวิถีวัฒนธรรมชาวพุทธ ของชุมชนยังเข้มแข็ง ถึงแม้ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ แต่เป็นที่รับรู้และเกิดเป็นแนวปฏิบัติชุมชนแล้ว วิถีวัฒนธรรมชาวพุทธของอุดมพร จึงมีผลให้เกิดการส่งเสริมให้เกิดกลุ่มความร่วมมือลดเหล้าโดยชุมชนเอง ชุมชนอุดมพรเป็นบทเรียนที่ถูกขับเคลื่อนไปอย่างขำๆ ซึ่งมีการดำเนินการแก้ปัญหาโดยวิถีธรรมชาติ ของสังคมวิถีพุทธ

การที่ในพื้นที่ ตำบลอุดมพรมีผู้นำต้นแบบซึ่งเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เป็นต้นแบบด้านการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถึงแม้จะเป็นกลุ่มเล็กๆแต่วิธีการที่ใช้โดยเป็นนักรณรงค์การขับเคลื่อนการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งทำด้วยความซื่อสัตย์ที่มีต่อตนเอง ตามพันธะสัญญาทางใจของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ส่งผลให้เกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การให้ออกาส การ

ช่วยเหลือ เป็นการหลอมรวมแบบค่อยเป็นค่อยไป เข้าใจปัญหา และการจัดการปัญหาโดยความพอประมาณ เห็นความทุกข์ร้อนของผู้อื่น เช่นครอบครัว เป็นพื้นฐานของคุณธรรม และความสุขในการอยู่ร่วมกันของสังคม ส่งผลให้ตำบลอุทุมพรมีกลุ่มจัดการตนเองด้านการลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างไม่เป็นทางการ ของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน โดยใช้วิถีวัฒนธรรม ชาวพุทธ บูรณาการกับกิจกรรมวันสำคัญต่างๆทางพุทธศาสนา

<p>แนวทางการพัฒนา ต่อเนื่อง</p>	<p>- สิ่งที่ต้องทำต่อในโครงการหลังจากสิ้นสุดโครงการเพื่อต่อยอดขยายผล</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำระดับนโยบายของท้องถิ่น ภาครัฐควรระบุแผนการพัฒนาให้อยู่ในวาระประจำของภารกิจและมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำการเพื่อการรณรงค์ด้านสุขภาวะ ประเด็นแอลกอฮอล์ จะทำให้มีการดำเนินการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น 2. รายงานสภาพปัญหาและผลจากการดำเนินงานและเสนอแนวคิดเพื่อการพัฒนาให้กับ ภาครัฐ อบต.อุทุมพร
-------------------------------------	---